

Türkiye’de Sigorta Şirketlerinin Finansal Performansı: Sigortacılık Sektörü Finansal Oran Analizi

Nazif Ayyıldız⁶

Özet

Bu çalışmada, Türkiye sigortacılık sektörünün 2020-2023 dönemindeki finansal performansının değerlendirilmesi amacıyla bir finansal oran analizi gerçekleştirilmiştir. Analizde, sektördeki genel eğilimlerin belirlenmesi için likidite ve aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, karlılık, faaliyet ve tahsil kabiliyeti başlıkları altında önemli finansal göstergeleri incelenmiştir. Analiz sonucunda finansal oranlardaki değişimler incelenerek genel sektörel eğilimler belirlenmiştir. Sigorta sektöründeki şirketlere; hasar yönetimi, poliçe yapısı, likit varlık, nakit pozisyonu, hasar/prim oranları konularında yapılan tespitler ışığında gelecek dönem stratejilerinin şekillendirilmesi amacıyla birtakım öneriler yapılmıştır.

1. Giriş

Muhasebe, işletme varlıklarını elde etmede kullanılan kaynakların oluşumu, kullanımı, faaliyet sonrası artış/azalışları ve işletmenin finansal durumunu gösteren mali bilgileri düzenlenmesi ve üçüncü kişi veya kurumlara iletilmesini sağlayan bilim dalı olarak tanımlanabilmektedir. Finansal işlemlerin kaydedilmesi sonucunda ortaya çıkan mali bilgilerin doğru, güvenilir, şeffaf, anlaşılabilir ve bilgi kullanıcılarının taleplerini karşılayacak seviyede olması raporlama açısından önemli unsurlar olarak ifade edilebilmektedir. Muhasebe; mali açıdan kurum dışı (devlet, aracı kurumlar, yatırımcı, kreditor, müşteri, satıcı, borç veren ve toplum vb.) ve kurum içi (çalışan, hissedarlar, yönetici vb.) kullanıcılara ait bilgi sunarken, yönetsel açıdan da yöneticilerin etkin ve verimli kararlar alabilmeleri için ihtiyaç duyacakları sayısal bilgileri ortaya koymaktadır. Dolayısıyla

6 Harran Üniversitesi, Süruç Meslek Yüksekokulu, nazifayyildiz@harran.edu.tr,
Orcid ID: 0000-0002-7364-8436

muhasabe, işletmenin geçmiş ve mevcut dönemdeki finansal durumunu analiz ederek geleceğe yönelik etkin ve verimli bir planlama oluşturulmasına öncülük etmektedir (Tatar ve İğde, 2022: 141-142). İşletme varlıklarının elde edilmesi ve kayıt altına alınması dikkat edilmesi gereken bir unsur iken bu varlıkların doğal afet, kaza, yangın vb. sebepler nedeniyle korunması ve güvence altına alınması da büyük öneme sahiptir. Bu açıdan varlıkların sigortalanması açısından sigortacılık sektörü ön plana çıkmaktadır.

Sigorta ve sigortacılık sektörü, ekonomi içinde kritik bir role sahiptir ve finansal istikrarın sağlanmasında önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Sigortacılık sektörü, bireylerin ve işletmelerin beklenmeyen risklere karşı korunmasını sağlayarak ekonomik güvenin artmasına katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, felaket durumlarında maddi kayıpları hafifleterek toplumun daha hızlı bir şekilde toparlanmasına yardımcı olur. Sigorta sektörü, ekonominin temel taşlarından biri olarak, diğer sektörlerin faaliyetlerini destekleyerek güvence altına alır. Finansal açıdan, sigorta şirketlerinin mali tabloları diğer sektörlerden farklılık gösterir. Bu farklılık, sundukları hizmetin özel niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Sigorta sektöründeki şirketler, diğer işletmelerden farklı olarak kesin dönem kar veya zararını belirlemenin mümkün olmadığı bir ortamda faaliyet gösterirler. Çünkü hizmet bedelleri genellikle belirli bir olasılık hesabına dayanmakta ve bu hesaplar genellikle büyük sayılar kanunu çerçevesinde bir ortalama olasılığı içermektedir. Tehlikelerin, bu ortalama olasılık sınırını aşması durumunda şirketler zarar eder, ancak sınırın altında kalması durumunda kar elde ederler. Ayrıca, sigorta şirketlerinin teknik karşılıkları, kardan ziyade sigorta ettirenlerin ödediği primlerden oluşmaktadır. Bu teknik karşılıklar, olasılık hesaplarına dayandıkları için sigorta şirketlerinin mali tabloları belirli bir hata payını içerebilmektedir (Başpınar, 2005: 6-7).

Sigorta sektörünün özel bir yapıya sahip olması, finansal analizlerin bu sektördeki şirketler için özel bir öneme sahip olmasını sağlamaktadır. Finansal tabloları, diğer ticari ve sınai sektörlerden farklı olan sigorta sektöründe finansal oran analizinin yapılması, şirketlerin finansal performansının değerlendirilmesi ve sektöre özgü risklerin anlaşılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Sigorta sektöründeki finansal oran analizi, sadece şirketlerin performansını değerlendirmekle kalmaz, aynı zamanda kaynakların ve karşılıkların etkin bir biçimde yönetilmesini, poliçelerin doğru bir şekilde fiyatlandırılmasını ve risk yönetimi konularında derin bir anlayış oluşmasını amaçlar. Finansal oran analizi, şirketlerin finansal sağlıklarını gözlemleyerek sektörel eğilimleri ve rekabet koşullarını kavramak adına önemli bir araçtır. Dolayısıyla şirketlerin tutarlı ve uygun kararlar almasını sağlar (Karahana ve İğde,2017:145). Aynı zamanda, stratejik kararlar almak için sağlam bir

temel oluşturur ve yatırımcılara güvenilir bilgiler sunarak finansal şeffaflığı artırır. Sigorta şirketlerinin özgül gereksinimleri ve risk profilleri nedeniyle, finansal oran analizi, bu sektörde özgün zorluklara daha etkin bir şekilde cevap verme yeteneğiyle öne çıkar. Bu bağlamda, sigorta sektörü oran analizi, sürdürülebilir başarıların güçlendirilmesi ve şirketlerin dinamik rekabet ortamında öne çıkması için kritik bir araç olarak değerlendirilir (Bekdemir, 2018: 70-73; Ersan ve Şenel, 2023:34).

Bu çalışma kapsamında, Türkiye sigortacılık sektörünün finansal oran analizinin yapılması ve finansal performansının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 2020-2023 yılları arasındaki dört yıllık dönem içinde sigorta sektörünün likidite ve aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, karlılık, faaliyet ve tahsil kabiliyeti oranları başlıkları altındaki önemli finansal göstergeler detaylı bir şekilde incelenerek sektördeki genel eğilimler belirlemeye çalışılmıştır.

Yapılan literatür taraması sonucunda, sigorta şirketlerinin finansal oran analizlerine dair sınırlı bir literatür bulunduğu gözlemlenmiştir. Var olan çalışmalar genellikle Borsa İstanbul'da listelenen sigorta şirketlerine odaklanmaktadır. Türkiye sigorta sektörü verileri üzerine yapılan finansal oran analizine dair sadece bir adet çalışma tespit edilebilmiştir. Bu bağlamda, mevcut çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlama potansiyeline sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde Türkiye Sigortacılık Sektörü hakkında genel finansal bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde ilgili literatür özetlenmiştir. Dördüncü bölümde Türkiye sigortacılık sektörüne uygulanan finansal oran analizi bulguları sunulmuştur. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular değerlendirilerek birtakım öneriler yapılmıştır.

2. Türkiye Sigortacılık Sektörü

Çalışmanın bu bölümünde çalışma kapsamına uygun olarak Türkiye sigortacılık sektöründeki şirket sayıları ve sektörün genel finansal göstergeleri araştırılmıştır.

Sigortacılık sektöründeki şirket sayısının sektörün genel sağlığını, müşteriye sunulan seçenekleri ve ekonomik katkısını önemli ölçüde etkileyebileceği düşünüldüğünde önemli göstergelerden biri şirket sayılarıdır. 2020-2022 yılları arasında Sigorta sektöründe faaliyet gösteren sigorta, emeklilik ve reasürans şirketlerinin sayıları Tablo 1'de incelenebilir.

Tablo 1: Türkiye Sigortacılık Sektörü Şirket Sayıları

	2020	2021	2022	2023
Sigorta Şirketleri	45	50	52	55
-Hayat Dışı	39	43	45	48
-Hayat	6	7	7	7
Emeklilik	15	15	14	14
Reasürans	3	4	4	4
Toplam	63	69	70	73

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (2024).

Tablo 1’de yer alan verilere incelendiğinde, Türkiye sigortacılık sektöründe belirgin bir büyüme ve değişim görülmektedir. Hayat ve hayat dışı sigorta şirketlerinin sayısındaki artış, sektördeki genişlemeyi ve çeşitlenmeyi yansıtabilir. Emeklilik şirketi sayısında bir düşüşün olduğu, ancak, bu düşüşün genel sektör büyümesini önemli ölçüde etkilemediği görülmektedir. Reasürans şirketlerindeki artış, sigorta şirketlerinin risk yönetimi konusundaki kapasitelerini artırdıkları ve büyük risklere karşı daha etkili bir şekilde koruma sağladıklarına bir işareti olabilir. Toplam sigorta şirketlerinin sayısındaki artış ise, sektördeki genel büyümeyi ve rekabetin arttığını göstermektedir. Genel olarak, Türkiye’deki sigorta sektörünün dinamik ve rekabetçi bir yapıya sahip olduğunu söylenebilir.

Sigortacılık sektörü, ekonomik sistem içerisinde çok önemli bir konuma sahiptir. Sigorta şirketleri, topladıkları primleri uzun vadeli yatırımlara yönlendirerek, ödedikleri tazminatlarla da maddi kayıpları hafifleterek ekonomik büyüme ve gelişmeye pozitif etkilerde bulunmaktadır. Türkiye sigortacılık sektörüne ait üretilen primler ve ödenen tazminatlarla ilgili finansal göstergeler Tablo 2’de incelenebilir.

Tablo 2: Türkiye Sigortacılık Sektörü Finansal Göstergeleri (Milyar TL)

Finansal Göstergeler	2020	2021	2022
Toplam Prim Üretimi	82,6	105,4	235
Hayat Dışı Sigortalarda Üstlenilen Tazminat	39,4	58,6	112,5
Hayat Sigortalarda Üstlenilen Tazminat	4,6	5	7,4
Ekonomiye Sağlanan Fon Büyüklüğü	261,5	361,4	644
Üretilen Primlerin Milli Gelire Oranı (%)	1,64	1,91	1,94

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (2024).

Tablo 2 incelendiğinde, sigortacılık sektöründe toplam prim üretiminin her yıl artış gösterdiği görülmektedir. 2020'de 82,6 milyar TL olan prim üretimi, 2021'de %27'lik bir artışla 105,4 milyar TL'ye, 2022'de ise bir önceki yıla göre %123'lük büyük bir artışla 235 milyar TL'ye yükselmiştir. Hayat dışı sigortalardaki tazminat miktarı 2020'den 2022'ye hızla artmıştır. 2020'de 39,4 milyar TL iken, 2021'de %49'luk bir artışla 58,6 milyar TL'ye, 2022'de ise bir önceki yıla göre %92'lik büyük bir artışla 112,5 milyar TL'ye yükselmiştir. Hayat sigortalarındaki tazminat miktarı da her yıl artmıştır. 2020'de 4,6 milyar TL iken, 2021'de %8'lik bir artışla 5 milyar TL'ye, 2022'de ise bir önceki yıla göre %48'lik bir artışla 7,4 milyar TL'ye yükselmiştir. Sigortacılık sektörünün Türkiye ekonomisine sağladığı katkıda da, sürekli bir artış gözlenmektedir. 2020'de 261,5 milyar TL iken, 2021'de %38'lik bir artışla 361,4 milyar TL'ye, 2022'de ise bir önceki yıla göre %78'lik büyük bir artışla 644 milyar TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu artışa paralel olarak da üretilen primlerin milli gelire oranı her yıl artış göstermiştir. 2020'de %1,64 iken, 2021'de %1,91 ve 2022'de ise %1,94 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlardaki artışlar dolayısıyla, sigortacılık sektörünün Türkiye ekonomisi içerisindeki payının arttığı ve ekonomik büyümeye katkı sağladığı söylenebilir.

3. Literatür Taraması

Literatürde, sigorta şirketlerinin ayrı ayrı veya toplu şekilde ele alınarak finansal oran analizlerinin yapıldığı sığ bir literatür olduğu gözlenmiştir. Sigorta şirketlerine odaklanılan çalışmalarda ise genellikle Borsa İstanbul'da listelenen sigorta firmalarının incelendiği veya bir şirket/şirket grubunun ele alındığı çalışmaların olduğu görülmektedir. Türkiye sigortacılık sektörü verilerine odaklanan ve sektörel bazda finansal oran analizinin uygulandığı çalışmaların sayısı ise oldukça kısıtlıdır. Mevcut literatürde sigortacılık sektörünün, sektör bazında finansal oran analizinin yapıldığı yalnızca bir adet çalışmaya rastlanmıştır. Çalışma kapsamında ulaşılan benzer çalışmalar bu bölümde özetlenmiştir.

Borsa İstanbul (BİST) veya eski adıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) üzerinde sigorta firmalarının oran analizinin yapıldığı çalışmalardan biri olan Yılmaz (2010) çalışmasında, İMKB'de işlem gören altı adet sigorta şirketinin finansal oran analizi yapılmıştır. Uygulama kapsamında, 2005-2009 dönemini kapsayan beş yıllık finansal raporları veri seti olarak kullanılmıştır. Analiz için, 2004 yılında yayınlanan Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Genelge'de belirtilen Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerinin Değerlendirilmesinde Kullanılan on iki adet oran altı şirket için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Çalışma sonucunda

incelenen şirketler için hesaplanan finansal oranlar yorumlanmıştır. Benzer bir yaklaşımı kullanarak, Bayramoğlu ve Başarır (2016), Borsa İstanbul’da işlem gören altı sigorta şirketini 2011-2014 dönemine ait finansal tablolar üzerinden oran analizi yaparak incelenmiştir. Çalışmada 2011-2014 dönemi finansal tabloları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ilgili dönemde, dört firmanın farklı seviyelerde olmakla birlikte finansal açıdan başarılı olduğu, iki firmanın ise başarısız olduğu belirlenmiştir. Borsa İstanbul özelinde konunun incelendiği bir diğer çalışma olan Ersan ve Şenel (2023) çalışmasında ise, Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören sigorta şirketlerinin sermaye yeterlilikleri oran analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizde, Türkiye Sigorta Birliği tarafından yayımlanan 2017–2021 yıllarına ilişkin sektör raporları ve çalışma kapsamındaki sigorta şirketlerinin yıllık finansal tabloları veri seti olarak kullanılmıştır. Analizin sonucunda, Borsa İstanbul’da işlem gören ve hayat dışı (elementer) alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin yıllar itibarıyla performansları değerlendirilmiştir.

Türkiye sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin incelendiği Altuntaş (2018) çalışmasında, 2012 – 2016 yılları arasında faaliyet gösteren 19 adet sigorta şirketinin finansal oran analizi yapılmıştır. Uygulama olarak, yıl bazında ele alınan 21 adet finansal oran kullanılarak beşli kümeleme analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, incelenen dönemde sigortacılık sektörü ve sektörde yer alan şirketlerin finansal performansları değerlendirilmiştir. Tek sigorta şirketi özelinde konunun ele alındığı Berkdemir ve Altun (2018) çalışmasında ise, bir sigorta şirketinin (Ziraat Sigorta A.Ş) finansal oranları sektör oranlarıyla karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Toplamda 38 şirketten oluşan hayat dışı sigorta sektörünün 2013-2016 Dönemini kapsayan toplamda dört yıllık finansal tablolarından yararlanılarak likidite, karlılık, sermaye ve faaliyet olarak dört ana başlık altında, toplam 21 finansal oran hesaplanmış ve şirketin finansal performansı değerlendirilmiştir.

Türkiye sigortacılık sektörünün sektörel bazda incelendiği Çakmak ve Baştürk (2018) çalışmasında, Türkiye Sigortacılık Sektörünün 2007-2018 yıllarına ait performansının oran analizi yöntemi ile ölçülmesi ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Türkiye sigortacılık sektöründe hayat ve hayat-dışı branşların olası zayıf ve güçlü yanları belirlenmeye çalışılmıştır. Analizden elde edilen bulgular kapsamında yapılan değerlendirmede, sigorta sektörünün ve genel olarak finans sektörünün gelişmesi ile finansal sistem içindeki araçların rollerinin de daha fazla önem kazanacağı ve GSYH üzerindeki payında artış gösterebileceği vurgulanmıştır.

4. Veri Seti ve Yöntem

Bu çalışma kapsamında, Türkiye sigortacılık sektörünün finansal oran analizi yapıp finansal performansı değerlendirilmeyi amaçlamaktadır. Türkiye sigortacılık sektöründe, 2023 yılı itibarıyla 48'i hayat dışı, 21'i hayat/emeklilik ve 4'ü reasürans şirketi olmak üzere toplamda 73 şirket bulunmaktadır (Türkiye Sigorta Birliği, 2024). Analiz sürecinde, hayat dışı, hayat ve emeklilik şirketlerine ait Türkiye Sigorta Birliği tarafından açıklanan sektör raporlarından faydalanılmıştır. Bu nedenle, sigortacılık sektörünün 2020-2024 yılları arasındaki dört yıllık finansal tablo verisi, çalışmanın temel veri setini oluşturmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte, 2023 yıl sonu sektör bilançoları henüz sisteme eklenmediğinden dolayı, 2023 yılı için 3. çeyrek bilanço ve gelir tabloları kullanılmıştır.

Çalışmanın yöntemi olarak "Finansal Oran Analizi" yöntemi seçilmiştir. Oran analizi yöntemi, mali tabloların finansal analizinde kullanılan en yaygın yöntemlerin başında gelmektedir (Karadeniz ve diğ., 2017:51). Matematiksel olarak oran, iki rakam arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Finansal oran ise, en basit şekliyle finansal tablolarda bulunan iki kalem arasındaki ilişkiyi ifade eden sayı olarak tanımlanmaktadır. Oran analizinde esas amaç, finansal tablolarda yer alan iki kalem arasındaki matematiksel ilişkinin ortaya konulması değil, bunun ne anlama geldiğini yorumlanmasıdır. Oran analizi, analiste geleceğe yönelik tahminlerde bulunmada ipuçları vermektedir. Oran analizi yöntemi sayesinde, kalemler arasında anlamlı ilişkiler kurularak işletmenin borç ödeme gücü, aktiflerin verimliliği, yabancı kaynak kullanımı ve karlılığı ölçülebilmektedir. Oran analizi yoluyla elde edilecek sonuçların doğruluğu kadar bulunan bu sonuçların doğru değerlendirilmesi ve yorumlanması da önemlidir (İskenderoğlu ve diğ., 2015:89).

Sigortacılık sektöründe finansal oran analizi yapılırken, şirketlerin mali performansını değerlendirmek, finansal sağlıklarını anlamak ve gelecekteki potansiyel riskleri ölçmek amacıyla çeşitli finansal oranlar kullanılmaktadır. Çalışma kapsamında, Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik'te belirtilen sigorta ve reasürans şirketlerinin mali bünyelerinin değerlendirilmesinde kullanılan oranların bir bölümü ele alınmıştır (Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 2015). Sigorta şirketlerinin finansal oran analizi yapılırken faydalanılan oranlar Tablo 3'te incelenebilir.

Tablo 3: Sigortacılık Sektörü Finansal Oran Analizinde Kullanılan Oranlar

1-Likidite ve Aktif Kalitesine İlişkin Oranlar	4-Karlılığa İlişkin Oranlar
-Cari Oran	-Ödenen Hasar / Brüt Yazılan Primler
-Nakit Oranı	-Muallak Hasar / Brüt Yazılan Primler
-Likit Aktifler/Aktif Toplam	-Net Ödenen Hasar / Net Yazılan Primler
	-Net Muallak Hasar / Net Yazılan Primler
2-Sermaye Yeterliliğine İlişkin Oranlar	-Brüt Hasar Prim Oranı
-Yazılan Primler (Net)/Özkaynaklar	-Net Hasar Prim Oranı
-Yazılan Primler (Brüt)/Özkaynaklar	-Faaliyet Giderleri / Brüt Yazılan Primler
-Yazılan Primler/Aktif Toplam	-Faaliyet Giderleri / Net Kazanılmış Primler
-Özkaynaklar/Aktif Toplam	-Bileşik Oran
3-Faaliyet ve Tahsil Kabiliyetine İlişkin Oranlar	
-Konservasyon Oranı	
-Tazminat Tediye Oranı	

5. Finansal Oran Analizi Bulguları

Çalışma kapsamında, Türkiye sigortacılık sektörünün 2020-2023 yılları arasındaki performansı finansal oran analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen oran analizinde sigortacılık sektörünün; likidite ve aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, faaliyet ve karlılık başlıkları altında yer alan önemli finansal göstergeleri incelenerek sektördeki genel eğilimler belirlemeye çalışılmıştır.

Türkiye sigortacılık sektörünün likidite ve aktif kalitesine ilişkin oranlar Tablo 4’te incelenebilir.

Tablo 4: Likidite ve Aktif Kalitesine İlişkin Oranlar

Yıllar	2020	2021	2022	2023
Cari Oran	129,2	127,6	123,1	123,9
Nakit Oranı	69,7	66,7	63,3	66,7
Likit Aktifler/Aktif Toplam	57,0	55,8	55,1	57,1

Cari oran, bir şirketin kısa vadeli ödeme taahhütlerini karşılamak için elinde bulunan likit varlıkların, kısa vadeli borçlarına oranını gösteren bir finansal orandır (Aktaş,2008:142). Genel bir kanı olarak cari oranın

sigortacılık sektöründe 1,5'ten büyük olması beklenmektedir (Çakmak ve Baştürk, 2019:239). Tablo 4'te yer alan Türkiye sigortacılık sektöründeki cari oran verileri incelendiğinde oranın 1,5 yani %150 seviyesinin altında olduğu görülmektedir. 2020 yılında sektördeki sigorta şirketlerinin likiditesi, kısa vadeli ödeme taahhütlerini karşılamak için elde bulunan varlıkların oldukça sağlam olduğunu göstermektedir. Cari oranın %129,2 olması, sektördeki şirketlerin kısa vadeli borçlarına karşı oldukça yeterli likit varlıklara sahip olduklarını işaret etmektedir. 2021 yılında cari oranın %127,6'ya 2022 yılında ise %123,1'e gerilemiş olması, likidite durumunda bir miktar zayıflama olduğunu gösteriyor. Ancak yine de %100'ün üzerinde olması, sigorta şirketlerinin kısa vadeli borçlarını karşılama konusunda genel olarak sağlam bir pozisyonda olduklarını göstermektedir. 2023 yılında ise cari oranın hafif bir artışla %123,9'a çıkması, likidite durumunda bir miktar toparlanmanın olduğunu işaret etmektedir.

Nakit oranı, bir şirketin nakit ve nakit benzeri varlıklarının, kısa vadeli borçlarına oranını gösteren bir finansal orandır. Türkiye sigortacılık sektöründeki nakit oranı verileri incelendiğinde; 2020 yılında, sigortacılık sektöründeki şirketlerin nakit oranı %69,7 olarak hesaplanmıştır. Bu durum, sektördeki şirketlerin kısa vadeli borçları karşılama konusunda sağlam bir nakit pozisyonuna sahip olduklarını göstermektedir. 2021 yılında sektördeki nakit pozisyonunda bir miktar azalma olduğu görülmektedir. Ancak, yine de şirketlerin kısa vadeli ödeme taahhütlerini karşılama konusunda genel olarak güçlü olduklarını göstermektedir. 2023 yılında ise nakit oranının tekrar %66,7'ye çıkması, nakit pozisyonunda bir miktar toparlanma olduğunu işaret etmektedir.

Likit Aktifler/Aktif Toplam oranı, bir şirketin likit varlıklarının, toplam varlıklarına oranını gösteren bir finansal orandır. Türkiye sigortacılık sektöründeki bu oran verilerini göz önüne alındığında; 2020 yılında, sigortacılık sektöründeki şirketlerin likit varlıklarının, toplam varlıklarına oranı %57 olarak kaydedilmiştir. Bu oran, sektördeki şirketlerin toplam varlıklarının önemli bir kısmının likit formda bulunduğunu göstermektedir. 2021 yılında Likit Aktifler/Aktif Toplam oranının %55,8'e, 2022 yılında ise %55,1'e düşmüş olması, sektördeki likit varlıkların toplam varlıklara oranının bir miktar azaldığını göstermektedir. 2023 yılında oranın %57,1'e çıkması, likit varlıkların toplam varlıklara oranında bir miktar toparlanma olduğunu göstermektedir. Sektördeki sigorta şirketlerinin Likit Aktifler/Aktif Toplam oranının sektör ortalamasının üzerinde olması istenen bir durumdur.

Türkiye sigortacılık sektörünün sermaye yeterliliğine ilişkin oranlar Tablo 5'te incelenebilir.

Tablo 5: Sermaye Yeterliliğine İlişkin Oranlar

Yıllar	2020	2021	2022	2023
Yazılan Primler (Net)/Özkaynaklar	1,25	1,57	2,10	1,87
Yazılan Primler (Brüt)/Özkaynaklar	1,93	2,27	2,90	2,56
Yazılan Primler/Aktif Toplam	0,15	0,17	0,22	0,19
Özkaynaklar/Aktif Toplam	0,12	0,11	0,10	0,10

Yazılan Primler (Net)/Özkaynaklar oranı, bir şirketin yazdığı net prim miktarının özkaynaklarına oranını gösteren bir finansal orandır. Tablo 5 incelendiğinde; 2020 yılında, sigortacılık sektöründeki şirketlerin Yazılan Primler (Net)/Özkaynaklar oranı %125 olarak kaydedilmiştir. 2021 yılında oranın %157’ye, 2022 yılında ise %210’a yükselmesi, şirketlerin net prim gelirlerinin özkaynaklarına oranının daha da arttığını göstermektedir. Bu durum, şirketlerin daha fazla net prim geliri elde ederek finansal güçlerini artırmaya devam ettiğini göstermektedir. 2023 yılında oranın %187’ye düşmüştür. Yazılan Primler (Brüt)/Özkaynaklar oranında da benzer şekilde bir eğilim olduğu görülmektedir ve 2023 yılında şirketlerin prim gelirlerinin özkaynaklarına oranının bir miktar azaldığı anlaşılmaktadır bunun nedeni olarak ise analizde 2023 yılı için 3. çeyrek bilançoların kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde; Yazılan Primler/Aktif Toplam oranı 2020 yılında %15 olarak kaydedilmiştir. Bu oran, şirketlerin yazdıkları primlerin, toplam varlıklarına oranını göstermektedir. 2021 yılında oranın %17’ye 2022 yılında ise %22’ye yükselmesi, şirketlerin daha fazla prim elde ettiklerini ve bu oranın arttığını gösterir. Bu durum, şirketlerin yazılan primlerini genişletme ve faaliyetlerini büyütme çabalarını yansıtabilir. 2023 yılında oranın %19’a düşmesinin, analizde 2023 yılı için 3. çeyrek bilançoların kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Özkaynaklar/Aktif Toplam oranı 2020 yılında %12 olarak kaydedilmiştir. Ancak 2021 yılında %11’e ve 2022 yılında ise %10’a düşmüştür. Bu sonuç, şirketlerin özkaynaklarının oranının azaldığını yabancı kaynaklarının oransal olarak arttığını göstermektedir. Özkaynaklar/Aktif Toplam oranındaki bu değişiklik, şirketlerin sermaye yapılarına yönelik bir dizi stratejik kararı yansıtabilir. Düşük oranlar genellikle şirketlerin dış kaynaklara daha fazla bağımlı olduğunu gösterirken, yüksek oranlar şirketlerin kendi özkaynaklarına daha fazla güvendiğini gösterebilir.

Türkiye sigortacılık sektörünün faaliyet ve tahsil kabiliyetine ilişkin oranlar Tablo 6'da incelenebilir.

Tablo 6: Faaliyet ve Tahsil Kabiliyetine İlişkin Oranlar

Yıllar	2020	2021	2022	2023
Konservasyon Oranı	0,96	0,69	0,83	0,73
Tazminat Tediye Oranı	0,61	0,47	0,52	0,45

Konservasyon oranı, bir sigorta şirketinin elde ettiği net primlerin brüt primlere oranını gösteren bir orandır. Tablo 6'da yer alan konservasyon oranları incelendiğinde 2020 yılında sektöründe brüt primlerinin %96'sının net primlere dönüştüğü görülmektedir. 2021 yılında konservasyon oranı %69'a düşmüştür. Bu durum, şirketlerin elde ettiği brüt primlerin daha küçük bir yüzdesinin net primlere dönüştüğünü ve bu süreçte bir miktar kaybın olduğu görülmektedir. 2022 yılında ise oran %83'e yükselmiş ardından 2023 yılında %73 seviyesine düşmüştür. Konservasyon oranındaki düşüşler sonrasında, şirketlerin prim yönetimi süreçlerini gözden geçirmesi ve optimize etmesi gerekebilir.

Tazminat Tediye Oranı, cari yıl içinde ödenmiş ve bir önceki yılda muallakta kalmış olup, cari yıla devreden hasarların hangi ölçüde ödenebildiğini belirten bir orandır. Eğer bir sigorta şirketinin tazminat tediye oranı düşükse şirketin hasar ödemelerinde gerekli özen ve hassasiyeti göstermediği anlamına gelebilmekte ve sigortalılarda olumsuz bir izlenim yaratabilir. Tazminat tediye oranının genel olarak 0,60-0,80 arasında olması beklenmektedir (Başpınar, 2005: 16-20). Tablo 6 incelendiğinde; Tazminat Tediye Oranı, 2020 yılında %61 olarak kaydedilmiştir. Bu oran, sektörde yer alan şirketlerin brüt primlerinin %61'inin tazminatlara harcandığını göstermektedir. 2021 yılında oran %47'ye düşmüş, 2022 yılında ise bir miktar artarak %52'ye yükselmiş ardından 2023 yılında %45'e düşmüştür. Bu durum, sigorta şirketlerinin tazminat ödemelerinin brüt primlere oranının azaldığını göstermektedir.

Türkiye sigortacılık sektörünün karlılığına ilişkin oranlar Tablo 7'de incelenebilir.

Tablo 7: Karlılığa İlişkin Oranlar

Yıllar	2020	2021	2022	2023
Ödenen Hasar / Brüt Yazılan Primler	0,41	0,46	0,38	0,46
Muallak Hasar / Brüt Yazılan Primler	0,14	0,16	0,14	0,30
Net Ödenen Hasar / Net Yazılan Primler	0,45	0,52	0,41	0,35
Net Muallak Hasar / Net Yazılan Primler	0,12	0,13	0,12	0,18
Brüt Hasar Prim Oranı	0,60	0,71	0,78	1,01
Net Hasar Prim Oranı	0,61	0,74	0,82	0,73
Faaliyet Giderleri / Brüt Yazılan Primler	0,19	0,18	0,14	0,17
Faaliyet Giderleri / Net Kazanılmış Primler	0,30	0,31	0,31	0,31
Bileşik Oran	1,00	1,22	1,29	1,20

Ödenen Hasar / Brüt Yazılan Primler oranı, sigorta şirketlerinin ödediği tazminatların, toplam brüt yazılan primlere oranını göstermektedir. Bu oran, şirketlerin prim gelirleri karşılığında ne kadar ödeme yaptığını ve bu ödemelerin brüt primlere oranını ifade etmektedir. Tablo 7’de yer alan Ödenen Hasar / Brüt Yazılan Primler oranı 2020 yılında %41 olarak kaydedilmiştir. 2021 yılında %46’ya yükselmiş, 2022 yılında %38’e düşmüş ve 2023 yılında tekrar %46’ya yükselmiştir. Şirketlerin, tazminat yönetimi konusundaki performansının bir göstergesi olarak, aldıkları primlerin neredeyse yarısına yakını tazminat olarak ödediğini göstermektedir. Net Ödenen Hasar / Net Yazılan Primler oran incelendiğinde de benzer bir durumun olduğu ancak 2023 yılında bir düşüşün olduğu gözlenmektedir.

Muallak Hasar / Brüt Yazılan Primler oranı, sigorta şirketlerinin muallak hasarlarını, yani henüz tam olarak hesaplanmamış veya belirlenmemiş tazminatları, toplam brüt primlere oranlayan bir finansal orandır. Tablo 7’de yer alan Muallak Hasar / Brüt Yazılan Primler ve Net Muallak Hasar / Net Yazılan Primler oranları incelendiğinde; 2023 yılındaki artış dikkat çekmektedir. Bu oranın yükselmesi, muallak hasarların brüt primlere oranla yüksek olduğunu ve gelecekteki maliyetlerdeki belirsizlikten kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Hasar prim oranı, alınan primlere göre ödenen hasarların oranını belirleyen önemli bir göstergedir (Başpınar, 2005: 15). Bu oran, sigorta şirketlerinin mali sağlığını değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Hasar prim oranının sektör ortalamasının altında olması tercih edilir, çünkü bu, şirketin hasar maliyetlerini daha etkili bir şekilde kontrol ettiği anlamına

gelmektedir (Berkdemir ve Altun, 2018: 81-82). Sigorta şirketleri, bu oranı fiyatlama stratejilerini belirlemede bir kılavuz olarak kullanmaktadır. Sigorta şirketleri, hangi branşlarda hasar prim oranının yüksek olduğunu analiz ederek, risk yönetimi ve fiyatlandırma stratejilerini belirleme konusunda bilinçli kararlar alabilirler. Dolayısıyla, sigorta sektöründe önemli bir performans ölçütü olan hasar prim oranının şirketlerin sürdürülebilirliği üzerinde doğrudan bir etkisi vardır. Tablo 7 incelendiğinde, 2020'den 2023'e Brüt Hasar Prim oranında gözlenen artış, sigorta şirketinin brüt prim gelirlerine oranla ödenen hasarların arttığını göstermektedir. Net Hasar Prim Oranı ise 2020 yılında %0,61 seviyelerindeyken 2021 yılında %0,74'e, 2022 yılında %0,82'ye yükselmiş ardından 2023 yılında %0,73'e düşmüştür. Sigorta sektöründeki şirketlerin aldığı primlerin %73'ünü hasar ödemelerinde kullandıklarını göstermektedir.

Faaliyet Giderleri / Brüt Yazılan Primler oranı, brüt primlerin ne kadarlık kısmının faaliyet gideri olarak kullanıldığını gösteren bir orandır. Tablo 7 incelendiğinde, bu oranın 2020 yılında %0,19, 2021 yılında %0,18 olduğu, 2022 yılında %0,14 seviyesine düştüğü ancak 2023 yılında tekrar yükselerek %0,17 seviyesine çıktığı görülmektedir. Faaliyet Giderleri / Net Kazanılmış Primler oranı veya diğer adıyla masraf oranı ise, komisyonlar ve toplam giderlerin net primlere oranlanmasıyla elde edilmektedir. Sigorta şirketlerinin ürettiği her 1 TL'lik prime karşılık yükledikleri masrafları ifade etmektedir. Bu oranın ise incelenen dönemde %31 seviyesinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, sektörde ortalama olarak kazanılan primlerin %31'inin faaliyet gideri olarak kullanıldığı söylenebilir.

Bileşik oran, hasar prim oranı ile masraf oranlarının toplanması yoluyla elde edilmektedir. Bu oran, sigorta şirketlerinin yükümlülüklerini de açıklamaktadır. Teknik karlılığı ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Çünkü toplam hasar ödemeleri ve genel giderler, kazanılmış primlerle oranlanır ve şirketlerin teknik olarak karda olup olmadığı belirlenmektedir. Ancak oranın hesaplanabilmesinin önceliği, hasar prim oranının hesaplanmasına bağlıdır. Tablo 7 incelendiğinde Bileşik Oran'ın 2020 yılında %100, 2021 yılında %122, 2022 yılında %129 ve 2023 yılında %120 olduğu görülmektedir. Oranın genel olarak %98 civarı olması istendiğinden, 2020'de yılı için durum yeterli görülebilirken, 2021 ve 2022 de görülen artışların ardından 2023'te görülen düşüş olumlu olarak görülmektedir. Ancak yine de söz konusu oranın 1'in altına düşmesi için poliçe fiyatlandırma ve hasar yönetimi konularının üzerinde daha fazla durulması gerekmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Gelişmiş bir sigorta sektörü, ancak finansal açıdan güçlü şirketlerin varlığıyla oluşabilir. Sektörün gelişmesi için ise, sigorta şirketlerinin hem kendi içinde hem de bağımsız olarak finansal analizinin yapılması hayati önem taşımaktadır. Bu durum sigorta şirketlerinde finansal analizin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Finansal analiz sayesinde şirketlerin finansal durumu belirlenebilmekte ve gerekli yeterlilikleri göstermeyen performansı düşük olan şirketler gerekli önlemlerini alabilmektedirler. Bu sayede şirketler finansal açıdan güçlü konuma getirilirken sektördeki gelişme de ivme kazanmaktadır. Güçlü, güven veren ve fon yaratan gelişmiş bir sigorta sektörü için etkin finansal analiz ve denetleme süreçleri gelişmenin en önemli koşullarıdır. Bu bağlamda sigortacılık sektöründe yer alan şirketler için gösterge niteliğindeki olan sektörel oranların belirlenmesi son derece önem arz etmektedir.

Bu çalışma kapsamında, Türkiye sigortacılık sektörünün finansal oran analizi yapılarak sigorta sektörünün 2020-2023 dönemindeki finansal performansı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sigorta sektörünün finansal oran analizinde; likidite ve aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, karlılık, faaliyet ve tahsil kabiliyeti başlıkları altında önemli finansal göstergeleri detaylı bir şekilde incelenerek sektördeki genel eğilimler belirlemeye çalışılmıştır.

Elde edilen tüm bulgular ışığında, sigorta sektöründe yer alan sigorta şirketlerine, finansal performansın sürdürülebilirliğini artırmak ve gelecekteki belirsizliklere karşı güçlü bir pozisyon elde etmeleri için birtakım önerilerin yapılması mümkündür. Risk yönetimi konusunda hasar oranlarının yüksek olduğu branşların belirlenerek risk yönetimi stratejileri oluşturulabilir. Buna ilave olarak katman stratejileri geliştirilerek, yüksek hasar oranlarına sahip branşlarda daha dikkatli bir risk yönetimi uygulanabilir. Bileşik oranın düşmesi için poliçe yapısı ve hasar yönetimi süreçleri optimize edilerek, hasar ödemeleri konusunda daha etkili bir kontrol sağlanabilir. Faaliyet giderleri/brüt yazılan primler oranındaki artışa odaklanarak faaliyet giderlerinin kontrol altında tutulması ve faaliyet giderleri/net kazanılmış primler oranını düşürmek için maliyetleri azaltma stratejilerinin geliştirilmesi uygun çözümler olabilir. Likit varlık ve nakit pozisyonunun iyileştirmesi noktasında; likidite ve aktif kalitesine ilişkin oranların sürekli olarak izlenmesi, nakit oranındaki dalgalanmaların anlaşılması ve iyileştirilmesi noktasında etkili likidite yönetim stratejilerinin oluşturulmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Hasar/prim oranlarının sürekli olarak izlenerek uygun seviyelere ulaşılması ve performansın korunması amacıyla sektöre özgü gerekliliklere göre sürekli olarak güncellenen bir uyum programının geliştirilmesi doğru bir yaklaşım

olabilir. Son olarak, 2023 yılında görülen düşüşlerin nedenlerinin belirlenerek gelecek dönem stratejileri şekillendirilebilir. Ayrıca, sigorta şirketlerine yenilikçi ürünler ve hizmetler üzerine odaklanarak pazar paylarını artırması da önerilebilir.

Analizlerde elde edilen sonuçlar sigorta sektörünü bir bütün olarak içerdiği için şirketlerin kendilerine özgü durumlarını değerlendirilmesi noktasında önemli bilgi sağlayabilir. Bunun yanı sıra, farklı yapıda veya kapasitede olan şirketler ayrı ayrı, benzer yapıda olan şirketler birlikte analiz edilebilir. Örneğin, Borsa İstanbul özelinde uygulamaların yapılabilir. Benzer şekilde hayat veya hayat dışı, emeklilik veya reasürans şirketleri kendi içinde analizlere tabii tutulabilir. Bu öneriler dikkate alınarak yapılacak analizler ise yeni çalışmaların konusunu oluşturabilir.

Kaynakça

- Aktaş, M. (2008). İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında Hisse Senedi Getirileri ile İlişkili Olan Finansal Oranların Araştırılması. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 37(2), 137-150.
- Altuntaş, Eda (2018), Türkiye’deki Sigorta Şirketlerinin Derecelendirilmesi ve Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sigortacılık ve Risk Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Başpınar A. (2005), “Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması”, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/ahmet-baspinar.pdf>, Erişim Tarihi: 08.02.2024.
- Bayramoğlu, M. F, Başarır, Ç. (2016). Borsa İstanbul’da işlem gören sigorta şirketlerinin karşılaştırmalı finansal performans analizi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (4), 135-144.
- Berkdemir S. ve Altun N. (2018), “Sigorta Sektöründe Oran Analizi ve Puanlama Yöntemi”, Sakarya İktisat Dergisi Cilt 7, Sayı 1. S.70-91.
- Çakmak, Deniz ve Hayırsever Baştürk, Feride (2019), Türk Sigortacılık Sektörünün 2007-2018 Yıllarına Ait Performansının Oran Analizi Yöntemi ile Ölçülmesi ve Sektörün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2), 235-264, DOI: <http://dx.doi.org/10.31454/usb.634734>
- Erşan, Gizem Gül ve Şenel, Said Alpagut (2023), Borsa İstanbul’da İşlem Gören Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Rasyo Yöntemiyle Analizi, Journal of Business and Communication Studies, 2(1), 33-69, DOI:10.29228/jobacs.70104
- İskenderoğlu, Ö., Karadeniz, E. ve Ayyıldız, N. (2015). Enerji Sektörünün Finansal Analizi: Türkiye ve Avrupa Enerji Sektörü Karşılaştırması. İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi. 3(3), 86-97.
- Karadeniz, E., Dalak, S., Beyazgül, M., Günay, F. (2016). Turizm Alt Sektörlerinin Finansal Performanslarının Oran Yöntemiyle Karşılaştırmalı Analizi. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 16(49), 49-55.
- Karahan, M. ve İğde, M. (2017). Muhasebe Hata ve Hileleri Üzerinde İç Kontrolün Rolü, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 7, Cilt: 7, Sayı: İktisat Özel Sayısı ss: 143-158
- Tatar, A. ve İğde, M. (2022). Muhasebede Hata Tespiti ve Önlenmesinde Bilgi Teknolojileri Kullanımının Rolü, (İğde. M ve Karahan, M. (Ed.) Muhasebe Uygulamalarında Teknolojik Entegrasyon içinde), Özgür Yayınları.
- Türkiye Sigorta Birliği (2024), İstatistikler (tsb.org.tr), <https://tsb.org.tr/tr/istatistik/finansal-tablolar/sirket-bazinda-mali-ve-teknik-tablolar>, <https://www.tsb.org.tr/tr/yayin/genel-kurul-faaliyet-raporlari>, Erişim Tarihi: 07.02.2024.
- Yılmaz, Tayfun (2010). Sigorta Sektöründe Rasyo Analizi Yöntemi ile Finansal Yapının Değerlendirilmesi ve İMKB’de İşlem Gören Sigorta Şirketleri Üzerine Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Isparta.